

3 • 2011

RUUSUNLEHTI ROSENBLADET

SUOMEN RUUSUSEURA RY • FINSKA ROSENSÄLLSKAPET RF

Suomen Ruususeura ry Finska Rosensällskapet rf

Perustettu – Grundat 1989

www.ruususeura.fi

Puh. 050 4966155

Jäsenmaksu – medlemsavgift 20 €, tili – konto Aktia 405531-233147

IBAN: FI46 40553120033147, BIC-KOD: HELSFIHH

Jäsenyydet – Medlemskap

Puutarhaliitto ry
The World Federation of
Rose Societies
Nordisk Rosenselskab

Puheenjohtaja – Ordförande

Lauri Korpijaakko
Koivutie 7,
39100 Hämeenkyrö
Puh. 050 4966155
k-jaakko@kolumbus.fi

Taloudenhoitaja – kassör

Timo Saarimaa
Raatalantie 116
31500 Koski TL
hongiston.taimisto@co.inet.fi

Sihteeri – Sekreterare

Heikki Aalto
Syyskesäntie 2
20780 Kaarina
Puh. 044 556 7213
hessu.aalto@suomi24.fi

Jäsenrekisteri – Medlems registret

Liisa Leppäkoski
Metsolankatu 32
33900 Tampere
Puh. 050 3468800
liisa.leppakoski@koulut.tampere.fi

Arja Heikkilä
Härmälänkatu 34 A 4
33900 Tampere
Puh. 050 5728 701
heikkila.arja@gmail.com

Helsingin paikallisryhmä

Helsingfors lokalgrupp

Hillevi Byman
Kaukolantie 27
02140 Espoo
Puh. (09) 541 8596

Tytti Heiskala
Uuraantie 5
02140 Espoo
Puh. (09) 5127 998
040 419 9943
tyse.heiskala@kolumbus.fi

Jyväskylän paikallisryhmä

Hannu Liimatainen
Valkamantie 85
41180 Vehniä
Puh. 0500-914626
hannuliimatainen@hotmail.com

Länsirannikon paikallisryhmä

Västkustens lokalgrupp

Esa Urhonen
Santtion kylätie 43
23960 Santtio
Puh. (02) 825 8684
esa.urhonen@lansi-suomi.fi

Oulun paikallisryhmä

Uleåborgs lokalgrupp

Matti Kulju
Ylispuuntie 13
90420 Oulu
Puh. (08) 533 3799 (kesällä taimistolle)
tai (08) 335 744 (talvella kotiin)
m.kulju@kolumbus.fi

Pohjanmaan paikallisryhmä

Österbottens lokalgrupp

Jorma Höykinpuro
Timontie 5
65300 Vaasa
Puh. (06) 315 1995, 050 3370349
jkhpuro@japo.fi

Margareta Wickman
Björnsåsvägen 197
64610 Övermark
Tel. (06) 225 3610
botnia.plant@tawi.fi

Etelä – Pohjanmaan alueen

paikallisryhmät

Anna Wahlberg
Tuomikyläntie 463 b
60720 Tuomikylä
Puh. 045 1120 494
anna.wahlberg@seinajoki.fi

Pirkanmaan paikallisryhmä

Tuuli Lahdentausta
Solkikatu 6 A 9
33710 Tampere
Puh. 0440 99 55 32
tuulahd@suomi24.fi

Anne Nikander

Jussilankatu 1 C 17
33580 Tampere,
Puh. 050 5936421
pihlajarinne@elisanet.fi

Turun seudun paikallisryhmä

Åbonejdens lokalgrupp

Heikki Aalto
Syyskesäntie 2
20780 Kaarina
Puh. 044 556 7213
hessu.aalto@suomi24.fi

RUUSUNLEHTI • ROSENBLADET

3/2011, 24 vuosikerta – årgång

ISSN 1455-8106

ILMESTYMISAIKATAULU – UTGIVNING

Lehti ilmestyy helmi-, touko-, syys- ja joulukuussa.

Rosenbladet utkommer i februari, maj, september och december.

AINEISTO – MATERIAL

Lehteen tarkoitettu aineisto pyydetään lähettämään 1.1., 1.4., 1.8. ja 1.10. mennessä päätoimittajalle.

Tekstit word doc-tiedostoina tai sähköpostiviestinä. Yli 20 megan tiedostot CD:lle tallennettuna postitse. Kuvat mahdollisimman suurina (res. 300) jpg-tiedostoina.

Texter som word doc eller som e-post. Över 20 mega dokument på CD per post. Bilder så stora som möjligt (res. 300) i jpg form.

Sista inlämningsdag för material till tidningen är 1.1., 1.4., 1.8. och 1.10. Material skall skickas till huvudredaktören.

PÄÄTOIMITTAJA – HUVUDREDAKTÖR

Eila Palojärvi
Aleksanterinkatu 29 A 13
15140 Lahti
050 5485 729
e.ha.palaj@phnet.fi

WWW-SIVUJEN TOIMITTAJA

Pirjo Rautio
Simolantie 68, 01840 Klaukkala
pirjo.rautio@kolumbus.fi
www.simolanrosario.com
www.ruususeura.fi

NRI – TOIMITTAJA – REDAKTÖR

Inger Kullberg, Porkalavägen 1063
02480 Kyrkslätt
inger.kullberg@kolumbus.fi

TAITTO JA LAYOUT – OMBRYTNING

Annelia, Anneli Tervonen
anneli.tervonen@annelia.fi

ILMOITUSHINNAT – ANNONSPRISER

(värillinen ja mustavalkoinen)
1/1 sivun ilmoitus 190 euroa
1/2 sivun ilmoitus 120 euroa
1/1 annons 190 euro
1/2 annons 120 euro

PAINO – TRYCK

Joutsen Median Painotalo Oy

KANSIKUVA – PÄRMFOTO

'Aïcha'
Kuva/foto Eila Palojärvi

Sisällysluettelo – Innehåll

- 4 **Puheenjohtajan tervehdys – Ordförandens hälsning**
Lauri Korpijaakko
- 10 **Toimittajan pöydältä – Från redaktörsbordet**
Eila Palojärvi
- 12 **Pensasruusujen tuoksu – Buskrosornas doft**
Taija Savilaakso
- 20 **Upea Pietarsaaren koulupuutarha**
Den praktfulla skolparken i Jakobstad
Eila Palojärvi
- 30 **Myllyhermannin unelmapuutarha Ylöjärvellä**
Drömträdgården Myllyhermannin tila i Ylöjärvi
Pirjo ja Markku Mutanen
- 38 **Harvinaisia kiulukoita Ruissalossa**
Sällsynta nypon i Runsala
Hannu Jaakohuhta
- 40 **Kaitelan ruusupihan kesäkuulumisia**
Sommarhälsningar från Kaitelas rosegård
Helena Uutela
- 42 **Hieman erilainen Rosa rugosa**
En något annorlunda Rosa rugosa
Helena Uutela
- 43 **'Ruth'**
Hannu Jaakohuhta
- 44 **Ruususeura ja Kevätpuutarha 2011**
Rosensällskapet och Vårträdgården 2011
Hannu Jaakohuhta
- 46 **Paikallisryhmät**
Lokalgrupperna
- 47 **Kajaanin tunnustusruusu**
Rosa pimpinellifolia

Hyvää ruususykyä

Ruusut selvisivät odotettua paremmin ankarasta talvesta. Tosin sekä vapuksi että helluntaiksi saatiin normaalia komeammat kokot. Viidestä orjanruususta vain yhdessä oli kukkia. 'Pohjantähteä' sai leikata melko paljon, ja se kukki vain muutamalla versolla. Ruusua ei kannata mainostaa helppohoitaisena, jos sen on hyvin sitonut seinustalle ja sitten yrittää poistaa tosi piikkisiä kuolleita oksia, niin naarmuilta on vaikea välttyä. Myös 'Hurdal' piti leikata alas, mutta ei sitäkään kannattanut hylätä. Se kukkii ihanasti noin kahdeksana vuotena kymmenestä. Osa ruusujen versoista näytti ensin olevan hengissä, mutta oli kuitenkin saanut sen verran pakkasvaurioita, että kuivui kasvun alettua. Muuten ruusut säilyivät yllättävän hyvin, jopa arahkot 'Aicha', 'Magnifica', 'Flammentanz' ja 'Tunnelitie' kukkivat ihan mukavasti.

Poikkeuksellisen aikaisen kesäkuun alun helleviikon jälkeen oli kukassa jo noin 100 erilaista alkukesän kaunotarta eli 12.6. tai viimeistään juhannuksena olivat ruusut parhaimmillaan ja olisi ollut paras aika avoimille oville! Alkukesän kukinta oli ylitsepursuvan näyttävää ja on vaikea mainita erikseen muutamia. Mutta kuitenkin, erityisen hienoja olivat Oulujoen 'Punainen Harison', 'Linnanmäki', 'Ristinummi', 'Wasagaming', 'Posliinikaunotar', 'Plenat' (10 kpl), 'Papula', 'Puustellin Harison' (löysästi kerrottu kuppimainen, puhtaan valkoinen, löytö), 'Lauraliini', 'Paapeli', 'Aurora', 'Kerisalo', 'Pappilan Neito' ja tienvarren kerrotut punalehtiruusut 'Novat', kaikkien erityisenä ihastuksena.

Alkukesän helteestä innostuivat vattukärsäkkäät taittelemaan nappuja ja jouduin kolmesti ennen kukintaa ruiskuttamaan yleistorjunta-aineella. Silti ne tekivät kiusaa erityisesti vähänuppuisissa ruusuissa. 'Alchymist' (sinänsä liian arka) olisi kukkinut ensimmäisen kerran sitten Viron matkan, mutta vattukärsäkkäät tuhosivat sen nuput jo nuppineulanpään kooisina, että vain yksi nappu jäi. Olisiko kellään tietoa myrkyttömistä keinoista torjua mokomaa 1 mm koista tihulaista? Muutamasta pensaasta ne voi toki varistaa johonkin astiaan ja nitistää. Muistan kuulleen joltakin jostain valkosipulihajusteesta – toimineeko? Kertokaa ihmeessä jos tiedätte hyviä keinoja torjuntaan!

'Punainen Harison'. Kuva/foto Lauri Korpijaakko

No riittihän ruusuloistoista avoimille ovillekin (2 .7) vaikka jo osa gallikoistakin oli ohikukkinut. Valamot (32 isoa pensasta), 'Belle de Crécy', 'Anaïs Ségalas', 'Leskelä', 'Onni', 'Matias', 'Rajatie' (= 'Blush D.), 'William Baffin', 'John Cabot', 'Flammentanz' ja soakerina pohjalla Hannan hankkima *Rosa sancta* olivat parhaimmillaan ja mm. rugosoissa oli loppukukintaa.

Myöhemmin heinäkuulla ilahduttivat neidonruusut, myöhemmät gallikat mm. 'Petite Orléanaise' ("tosi siisti") ja useat ensi kertaa kukkivat, eri matkoilta keräämistäni pistokkaista lisätyt ruusut, joita tunnustelen kuvista sitten kun sataa hiljaa lunta.

Runsaasti lämpöä ja kosteutta suonut suvi luo taas hyvät edellytykset runsaalle syyskukinnalle ja ensi kesän kukkaloistolle.

Kauniita syyspäiviä
Toivoo Lauri Korpijaakko

Fin roshöst

Rosorna har klarat den stränga vintern bättre än befarat. Vi hade nog ändå ståtligare brasor än vanligt både till valborg och till pingst. Endast en av fem nyponrosor bar blommor. 'Polstjärnan' var jag tvungen att skära ner rätt mycket, och rosen hade blommor endast på några grenar. Man kan inte säga att rosen är lätt-skött om man från den på väggen väl uppbundna växten försöker avlägsna döda grenar som är verkligt torniga. Rispor på händer och armar är svåra att undvika.

Även 'Hurdal' var jag tvungen att skära ner, men inte heller den behövde jag överge. Rosen blommar underbart cirka åtta år av tio. En del grenar såg först ut att leva, men hade i alla fall fått så mycket köldskador att de torkade när tillväxten började. Annars klarade sig rosorna överraskande bra, även de lite ömtåliga 'Aicha', 'Magnifica', 'Flammentanz' och 'Tunnelitie' blommade fint.

Efter den ovanligt tidiga heta perioden i juni blommade redan ungefär 100 olika försommarskönheter. 12 juni eller senast till midsommar var rosorna som vackrast, och det hade varit bästa tiden för öppna trädgårdsbesök. Försommarens blomning var överdådlig och det är svårt att nämna några speciellt ansläende.

'Tunnelitie'. Kuva/foto Inger Kullberg

de. Men ändå: extra fina var 'Punainen Harison' från Oulujoki, 'Linnanmäki', 'Ristinummi', 'Wasagaming', 'Posliinikaunotar', 'Plena' (10 st), 'Papula', 'Puustellin Harison' (något fylld skålformad rent vit fyndros), 'Lauraliini', 'Paapeli', 'Aurora', 'Kerisalo', 'Pappilan Neito' och vägrenens fyllda rödblådiga rosor 'Nova', speciellt beundrade av alla.

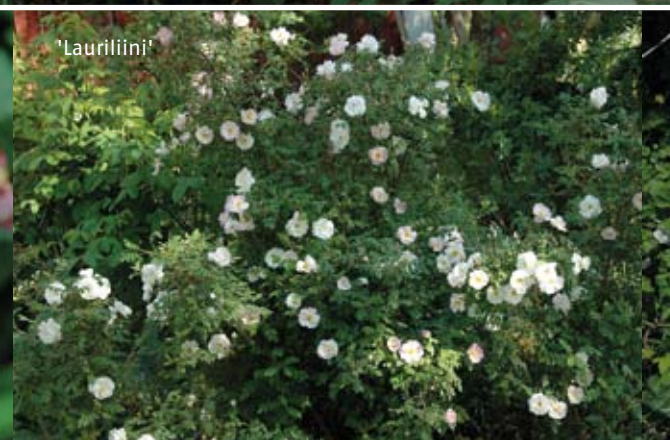
Under försommarens värme inspirerades hallonblomvivelarna att förstöra knopparna och jag måste tre gånger innan blomningen bespruta rosorna med universalsprutmedel. Ändå gjorde vivelarna förfång speciellt i rosor med få knoppar. 'Alchymist' (egentligen alltför ömtålig) skulle ha blommat för första gången sedan resan till Estland, men hallonblomvivelarna förstörde knopparna redan medan de var i stölek av knappålshuvuden. Endast en knopp återstod. Har någon uppgift om ett giftfritt sätt att göra sig av med de 1 mm stora skadegörarna? Från några buskar kan man skaka dem i något kärl och ta kål på dem. Har ett minne av att ha hört någonting om vitlökspulver – kan det fungera? Berätta om ni vet något bra sätt att bekämpa dem.

Visst fanns det rosprakt ännu under öppna dagen (2.7) trots att en del av gallikorna då redan hade blommat över. 'Valamo' (32 stora buskar), 'Belle de Crécy', 'Anaïs Ségalas', 'Leskelä', 'Onni', 'Matias', 'Rajatie' (= 'Blush D.), 'William Baffin', 'John Cabot', 'Flammentanz' och som socker i botten *Rosa sancta* som Hanna skaffat var i sitt bästa flor, och bland annat rugosorna visade sina sista blommor.

Längre fram i juli var det jungfrurosorna som glädde oss, senareblommande gallicor mm. 'Petite Orléanaise' ("verkligen snygg") och flera som blommade för första gången, rosor som jag odlat upp från sticklingar jag samlat på olika resor, och som jag ska examinera från bilder sedan när snön sakta faller.

Sommaren har gett mycket fukt och värme som ger förutsättning för riklig höstblomning och blomsterprakt nästa år.

Vackra höstdagar till alla
Lauri Korpijaakko
Översättning Rainer Svartström

Duheenjohtajan tervehdys - Ordforandes hälsning

Kuvat/foto Lauri Korpijaakko

'Anaïs Ségalas'

'Belle de Crécy'

'Kerisalo'

Ordforandes hälsning

'Aurora'

'Magnifica'

'Nova'

'Lauriliini'

R. sancta

'Paapeli'

'Posliinikaunotar'

Duheenjohtajan tervehdys – Ordförandes hälsning

Kuvat/foto Lauri Korpijaakko

Valamonruusu

'William Baffin'

'Onni'

'Plena'

'Leskelä'

'Petite Orléanaise'

'Puustelin Harison'

'Wasagaming'

'Petite Orléanaise'

'Gräfin Sonja'
Kuva/foto Eila
Palojärvi

Puheenjohtaja **Lauri Korpijaakko** kertoo ruusujen kukinnasta ja selviytymisestä talven ja kevään oikukaiden säiden jälkeen. Ruusua ei kannata puheenjohtajan mielestä mainostaa helppohoitaisena, jos sen on hyvin sitonut seinustalle ja sitten yrittää poistaa piikisiä kuolleita oksia, niin naarmuilta on vaikea välttyä.

Taija Savilaakso kirjoittaa Oulun seudun ammattikorkeakoulussa tekemästään opinnäytetyöstä, jossa tarkoituksena oli määrittää eri keinoin pensasruusujen tuoksut ja laatia tuoksuista sanalliset kuvaukset. Työn näkökulma oli asiakaslähtöinen. Tuoksuihin vaikuttavat monet tekijät niin kuin ihmisten hajuaistehinkin, mutta tämän työn tuloksia voidaan pitää keskiarvona erilaisen hajuaistin omaavien ihmisten antamista kuvailuista. Työ toteutettiin Oulujoen Taimistolla.

Hieman erilainen *Rosa rugosa* Sysmästä on **Helena Uutelan** kuvaus kotipihan ruususta, jolla on tunnettu historia. Anja Tuikkala Kajaanista puolestaan kaipaava tunnistusapua juhannusruusulle, jolla on paikallishistoriaa, mutta lajikenimi puuttuu. Helena Uutela kertoo myös kesän kokemuksista muistakin ruusuista.

Hannu Jaakohuhta lähetti mielenkiintoisia kiulukakuvia Ruissalosta. Arkistossa ei kyllä ole paljon tavallisempiakaan kiulukakuvia. Mahtaisiko olla luki-joilta saatavissa?

Juuri kävin ihastelemassa ja kuvaamassa Meilahden ruusujen kukintaa ja nyt on taas syksy edessä. Poimitaan kauniit muistot kesästä ja kuulakkaista syyspäivistä marraskuun harmauteen. Iloa syksyyn.

Eila Palojärvi
Päätoimittaja

Toimittajan pöydältä

Heinäkuussa pääsin käymään 45 hehtaarin Mainaun kukkasaarella Bodensjörvellä Saksaan, Itävaltaan, Sveitsiin ja Liechtensteiniin suuntautuneella kiertomatalla. Bernadotten suku hallinnoi saarta. Mainaun saarella on sekä pensas- että ryhmäruusuja noin 1200 erilaista, yhteensä 20000. Ruusujen lisäksi on saarella paljon erikoisuuksia, myös puuvartisista ja kookkaitakin harvinaisuuksia kuten mammuttipetäjä (*Sequoiadendron giganteum*), neidonhiuspuu (*Ginkgo biloba*) ja mulperipuu (*Morus alba*). Ensimmäiset eksoottiset puut on istutettu vuonna 1827 ja italialainen ruusutarha 1872. Heinäkuun alussa kukkivat vaaleanpunaiset hortensiapensaat ja albizia (*Albizia julibrissin*) sekä joku magnolialaji. Yli kolme metriä korkeat kesäbegonia-ankat ja riikinkukko näyttivät elinvoimaisilta. Kasveilla on nimilaput, joten perenna- ja kesäkukkalajistostakin voi oppia uutta.

Kotimaassa kävin kesäkuussa Pietarsaaren koulu- puutarhassa. Vanhassa puistossa on historiaa ja aika tuntuu pysähtyvän. Koulupuutarhassa on noin 100 erilaista ruusua, pääasiassa pensasruusuja, uudempia ja vanhempia. Koulupuutarhasta lisää toisaalla Ruusunlehdessä.

Från redaktörsbordet

I juli kunde jag besöka Mainau, den 45 hektar stora blomsterön vid Bodensjön i Tyskland under en rundresa till Österrike, Schweiz och Liechtenstein. Släkten Bernadotte äger ön. På Mainau finns 1200 olika busk- och rabattrosor, sammanlagt över 20.000. Förutom rosor finns på ön många specialiteter, även ståyliga ovanliga träd såsom mammutträd (*Sequoiadendron giganteum*) ginkgo (*Ginkgo biloba*) och mullbär (*Morus alba*) De första exotiska träderna planterades 1827 och den italienska rosengården 1872. I början av juli blommade de rosa hortensiabuskarna och silkesträdet (*Albizia julibrissin*) samt någon magnoliasort. Över tre meter höga sommarbegonia-ankor och påfåglar uppvisade livskraft. Växterna har namnskyltar, såväl av både perenner och sommarblommor kan man lära sig nya sorter.

Olga ja 'Poppius'. Kuva/foto Eila Palojärvi

I hemlandet besökte jag i juni Skolparken i Jakobstad. Den gamla parken har historia och tiden tycks ha stannat. I Skolparken finns över 100 olika rosor, i huvudsak buskrosor, nya och gammaldags. Mera om Skolparken i Rosenbladet.

Ordförande **Lauri Korpijaakko** berättar om rosornas blomning och hur rosorna klarar sig efter vintern och vårens nyckfulla väderlek. Enligt vår ordförande skall man inte göra reklam för rosen som lättskött ifall den är väl fastsatt i väggen och man sedan ska ta bort taggiga döda grenar för då kan man inte undvika att bli rispåd.

Taija Savilaakso skriver om sitt lärodomsprovarearbete i Oulun seudun amattikorkeakoulu i vilket hon skulle på olika sätt definiera buskrosornas dofter och beskriva dessa med ord. Kundernas åsikter var utgångspunkten för arbetet. På dofterna inverkar många faktorer lika som på människornas doftsinne, men resultatet av detta arbete kan anses vara ett medeltal av beskrivningar människor med olika slag av doftminnen har givit. Arbetet förverkligades på Oulunjoen Taimisto.

En något annorlunda *Rosa rugosa* från Sysmä är **Helena Uutelas** beskrivning av en ros på hemgården. Anja Tuikkala från Kajana saknar identifieringshjälp för en midsommarros, som har lokahistoria men sortnamn saknas. Helena Uutela berättar också om sina erfarenheter om andra rosor från denna sommar.

Hannu Jaakohuhta har sänt intressanta bilder av nypon från Runsala. I arkivet finns inte så många nyponbilder av vanligare rosor heller. Skulle det vara möjligt att få från läsarna?

Nyss besökte jag Meilans för att beundra och fotografera rosorna under blomningstiden och nu är hösten igen framför oss. Plocka vackra minnen från sommaren och de klara höstdagarna inför den gråa november. Glädje för hösten.

Eila Palojärvi
Huvudredaktör
Översättning Inger Kullberg

Ruusun tuoksun päätarkoituksena on houkutella ja ohjata pölyttäjiä.

Pensasruusujen tuoksu

Taija Savilaakso, hortonomi (AMK)

*Oulun seudun ammattikorkeakoulussa tehdyn opin-
näytetyön tarkoituksena oli määrittää pensasruusujen
tuoksut ja laatia tuoksuista sanalliset kuvaukset.
Kuvaukset ovat apuna taimistoille ruusuja myydessä
ja asiakkaille ruusuja valittaessa.*

Kuvausten tuli siis olla sellaiset, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin kotipuutarhoissa aistittavaa tuoksua, ja myös termistöltään sellaiset, että kuvaukset ovat helposti ymmärrettävissä. Tuoksut määritettiin sekä vasta-aiheesta että vanhasta kukasta ja lehdistä ja muista kasvinosista. Lisäksi määritettiin tuoksujen voimakkuus kukkien läheltä aistittuna ja tuoksujen miellyttävyys. Työn tilaajana oli Oulujoen Taimisto ja tutkimukset suoritettiin taimiston näytemaille istutetuista ruusuista kesinä 2009 ja 2010. Tutkimus tehtiin hajuaistinvaraisesti niin että yhtä ruusua on arvioinut vähintään kaksi arvioijaa ja enimmillään yhdestä ruususta saattoi olla yli 20 eri arviota. Vähin määrä arviointeja oli arimmista ruusuista, jotka eivät kukkineet molempina kesinä. Tuloksena saatiin tuoksujen kuvailut 158 ruusun tuoksuista. Joidenkin ruusujen osalta termistö vaatii vielä tarkennuksia ja lisätutkimuksia. Tuoksujen kuvailujen pohjalta laadittiin myös tuoksujen määrityskaavio helpottamaan kuvailujen laatimista tulevaisuudessa.

Ruusujen tuoksujen päätarkoituksena on houkutella ja ohjata pölyttäjiä. Tuoksujen eli haihtuvien yhdisteiden toissijainen tarkoitus on puolustautuminen ja suojautuminen kasvitauteja ja -tuholaisia vastaan. Kukat vapauttavatkin monipuolisemmin ja suuremman määrän haihtuvia yhdisteitä, kun ne ovat valmiita pölytykseen. Tuoksun tuottaminen sekä sen koostumus on geneettisesti määräytyvää, mutta ympäristötekijöillä on suuri vaikutus tuoksujen vapautumiseen. Kuivuus, korkeat tai matalat lämpötilat voivat jopa estää tuoksujen vapautumisen. Tuoksuun vaikuttavia tekijöitä ovat vuorokausi- ja vuodenaikavaihtelut, valo ja sen intensiteetti, lämpötila, sademäärä ja tuulisuus. Näihin tekijöihin vaikuttavat sekä ruusun maantieteellinen sijainti että kasvupaikan korkeus merenpinnasta. Lisäksi kasvupaikkatekijöillä on suuri merkitys haihtuvien yhdisteiden määrään, koostumukseen ja laatuun. Kasvupaikkatekijöitä ovat maaperä ja sen laatu, ravinnepitoisuus, kosteusolosuhteet, muut ympäristössä olevat kasvit sekä kasveissa käyvät hyönteiset. Ruusujen tuoksukokonaisuus voi sisältää useita kymmeniä eri yhdisteitä, joiden vapautuminen seuraa vuorokautista rytmiä. Lisäksi useat tuoksujen ainesosat vapautuvat valon vaikutuksesta entsyymien aktivoitessa.

Tuoksujen aistimisen kannalta ihmisten hajuaisti on kaksivaiheinen, ja hengitysilman kautta saatua hajuaistimusta kutsutaankin ortonasaaliksi hajuksi. Hajuaistimuksesta muodostuu aivoihin ns. hajukartta, ja

Taija Savilaakso. Kuva/fotoTiiu Tenno

lisäksi impulssit saavuttavat aivoissa limbisen järjestelmän alueita, jolloin ne vaikuttavat tunteisiin. Tietyn tuoksu voivat siis palauttaa mieleen vanhoja muistoja. Ihmisten hajuaisti voi mukautua hajuihin jo muutama minuutissa, ja lisäksi hajuaisti on myös rakenteeltaan sellainen, ettei ihminen pysty tarkasti määrittelemään yhden tietyn yhdisteen pitoisuutta useiden yhdisteiden tuoksusekoituksesta. Ihmisten hajuaisteissa on eroja ja joillakin voi olla luontainen kyky hajujen tunnistamiseen ja toisilla hajuaisti voi olla heikompi. Hajuja voi kuitenkin oppia tunnistamaan, mutta useimmiten ihmisillä ongelmia tuottaa tuoksujen nimeäminen. Hajujen tutkimisessa on olemassa tiettyjä yleisiä ohjeita, joita tulisi noudattaa virhetulosten välttämiseksi. Voimakkaita hajuärsytyksiä tulisi välttää noin puoli tuntia ennen tutkimusta, mikä edellyttää myös voimakkaasti tuoksuvien kosmeettisten aineiden käytön välttämistä. Kädet tulisi myös olla pesynä hajuttomalla saippualla. Flunssainen olo tai muut hajuaistiin vaikuttavat tekijät heikentävät tuloksia.

Tuoksuja voidaan tutkia myös erilaisilla kemialli-

silla tai fysikaalisilla laitteilla, mutta ne eivät korvaa ihmisten hajuaistia vielä täydellisesti. Jotkut laitteet voivat tulkita sellaisiakin yhdisteitä, joita ihminen ei edes aisti. Tietyn yhdisteen pitoisuuden muutos voi muuttaa esim. banaanin tuoksun oman tuoksuksi.

Tehdyn tutkimuksen perusteella ihanteellisin sää tuoksujen tutkimiseen oli aurinkoinen, tuuleton tai heikkotuulinen +18° C:sta +25° C:een lämpötila. Tutkimuksessa lisäksi selvisi, että ruusujen kukkien tuoksut jakaantuvat pohjatuoksuihin ja vivahteisiin. Pohjatuoksut tuntuivat sekä ensimmäisellä nuuhkaisulla että sen jälkeenkin. Vivahteet olivat aistittavissa ensimmäisellä nuuhkaisulla ja harvemmin sen jälkeen. Pohjatuoksuja olivat ruusun tuoksu, pimpinellaruusumainen tuoksu, kukkaistuoksu, muu tuoksu ja tuoksuton.

Pohjatuoksuna ruusun tuoksua voidaan kuvata täyteläiseksi, makeaksi, lämpimäksi ja mausteiseksi ruusun tuoksuksi. Se oli yleinen mm. Rugosa-, Gallica-, Francofurtana- ja Blanda-ryhmän ruusuilla. Pimpinellaruusumainen tuoksu on hyvin samankal-

1

2

3

tainen, mutta se on enemmän raikas, mausteinen ja usein tunkkainen ruusun tuoksu. Se oli yleinen varsinkin Pimpinellifolia- ja Harisonii-ryhmän ruusuilla. Kukkaistuoksu on kuvaukseltaan makea, raikas ja enemmän hedelmäinen ja marjainen tuoksu, joka ei sisällä ruusun tuoksua. Kukkaistuoksu oli pohjatuoksuna mm. suomenköynnösruusulla, *Rosa Pohjantähti*. Muu tuoksu oli ainoastaan vuoriruusussa, *Rosa pendulina*, jonka tuoksu muodostui ainoastaan pihkan tuoksusta ja täysin tuoksuton ruusu oli neilikkaruusu, *Rosa F. J. Grootendorst*. Vivahteina ruusuissa olivat mm. sitruunan, vadelman, salaatin, neilikan tai pihkan tuoksu. Suurin osa ruusuista oli miellyttävän tuoksuisia. Epämiellyttävä tuoksu oli Pimpinellifoliar ryhmästä idänjuhannusruusulla *Rosa Grandiflora* ja tarhapimpinellaruusulla *Rosa Lutikkaruusu*. Myös tiunruusu *Rosa Tiiu*, tarhakurtturuusu *Rosa Pappilan Neito* (ent. filemoniruusu), *Rosa karaalmensis* ja *Rosa tianschanica* olivat epämiellyttävän tuoksuisia. Tuoksut olivat aistittavissa lehdistä ja muista kasvinosista, kun niitä hierottiin sormien välissä. Lehtien tuoksuista parhaiten arvioijien mukaan oli nystyruusun, *Rosa glutinosa*, lehden tuoksu. Se tuoksui miellyttävälle, pihkalle, mustikalle ja omenalle. Valamonruusun, *Rosa Splendens*, lehtien tuoksu oli taas epämiellyttävä, sienimäinen ja heinämäinen. Muista kasvinosien tuoksuista mm. kanadanruusun, *Rosa blanda*, kukkaperä tuoksui miellyttävälle, mustikalle ja havulle, kun taas esim. harisoninkeltaruusun, *Rosa Harison's Yellow* kukkaperä tuoksui sitruunalle.

Tutkimusta tehtäessä ei ollut tiedossa ruusujen perimää, mutta tuloksista oli havaittavissa, että peri-

mä on nähtävillä tuoksujen kuvailuissa. Hyvänä esimerkkinä voidaan pitää tarhapimpinellaruusua *Rosa Tove Jansson*, joka on tarhapimpinellaruusun *Rosa Red Nelly* ja suviruusun *Rosa Poppius* risteymän jälkeläinen. Sen vasta-auennut kukka oli tuoksultaan keskivoimakas ja miellyttävä ja sen pohjatuoksuna oli pimpinellaruusumainen tuoksu. Vivahteina olivat pihka ja piparkakku (eli neilikka, kardemumma ja inkivääri). Piparkakun tuoksu olisi siis peräisin ruusulta *Red Nelly* ja pihkan tuoksu suviruusulta. Muistakin ruusuista tuloksia tarkasteltaessa perimä oli selvästi havaittavissa tuoksuissa, mikä voi tulevaisuudessa myös auttaa perimää selvittäessä.

Johtopäätöksiä tutkimuksissa tuli myös esille, että alle +18° C asteen lämpötiloissa tuoksut olivat miedompia ja raikkaampia, kun taas helteellä (yli +25° C) tuoksut olivat voimakkaampia ja tunkkaisia. Myös monet vivahteet katosivat tuoksuista alhaisemmissa ja helteisissä lämpötiloissa. Osassa ruusuista tuoksut olivat lisäksi voimakkaampia pilvisellä säällä.

Työn näkökulma oli asiakaslähtöinen eli kuvailujen tuli vastata mahdollisimman paljon sitä, mitä se voi olla ihmisten puutarhoissakin. Tuoksuihin vaikuttavat monet tekijät niin kuin ihmisten hajuaistihinkin, mutta tämän työn tuloksia voidaan pitää keskiarvona erilaisen hajuaistin omaavien ihmisten antamista kuvailuista. Opinnäytetyö on luettavissa kokonaisuudessaan Suomen Ruususeuran Internet-sivuilta.

Taija Savilaakso.

2011. Pensasruusujen tuoksut. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

4

- 1 'Pappilan Neito' tuoksu epämiellyttävältä. 'Pappilan Neito' har en oangenäm doft. Kuva/foto Lauri Korpjaakko
 2 Täysin tuoksuton ruusu on neilikkaruusu 'F. J. Grootendorst'. 'F. J. Grootendorst' har ingen doft. Kuva/foto Eila Palojärvi
 3 *Rosa pendulina* tuoksu ainoastaan pihkalle. *Rosa pendulina* doftar bara av kåda. Kuva/foto Inger Kullberg
 4 'Red Nellyn' tuoksussa voi havaita piparkakua. 'Red Nelly' doftar av pepparkakor. Kuva/foto Eila Palojärvi

Buskrosornas doft

Taija Savilaakso, hortonom (AMK)
Översättning Andrea Standertskjöld-Nordenstam

Valamonrosen *Rosa 'Splendens'* blad har en oangenäm doft av svamp och hö. Valamonruusun lehdissä on epämiellyttävä sienen ja heinän tuoksu. Kuva/foto Anneli Tervonen

*Avsikten med ett elevarbete i Oulun seudun ammatti-
korkeakoulu var att definiera buskrosornas dofter och
att med ord beskriva hur dofterna upplevs. Definitioner-
na är till hjälp för plantskolorna vid försäljningen och
när de skall välja rosor för sina kunder.*

Definitionerna borde alltså vara sådana att de så vitt möjligt motsvarar dofter som man upplever i hemträdgårdar och till terminologin sådana att det är lätt att förstå beskrivningen. Man definierade doften av en nyss utslagen ros, av en äldre blomma och av bladen och av övriga växtdelar. Vidare definierades doftens styrka nära blomman och hur behaglig doften var. Det var Oulunjoen taimisto, som hade be-

ställt arbetet och undersökningen utfördes på rosorna som planterats på plantskolans marker somrarna 2009 och 2010. Undersökningen utfördes med hjälp av luktsinnet så att en ros bedömdes av minst två personer och som mest kunde en ros doft ha fått 20 olika definitioner. De känsligaste rosorna hade det minsta antalet definitioner beroende på att de inte blommade båda somrarna. Resultatet av undersökningen var definitioner på 158 rosendofter. För en del rosor behövs ännu specificering och vidare undersökningar angående terminologin. På basen av beskrivningarna gjorde man en definitionsskala för att underlätta definieringen i framtiden.

Den främsta orsaken varför rosorna doftar är att locka till sig och styra pollinerare. Den sekundära uppgiften hos dofterna eller hos de avdunstande äm-

En blommig doft är basdoft hos bl.a. den finska klätterrosen, 'Pohjantähti'. Suomenköynnösruusulla on kukkaistuoksu. Kuva/Foto Anneli Tervonen

nenä är försvar och att verka som skydd mot växtsjukdomar och skadegörare. Blommorna avger fler dofter och avdunstande ämnen när de är färdiga för pollinering. Produceringen av dofter och deras beskaffenhet bestäms genetiskt, men omgivningen har en stor betydelse hur dofterna avges. Torka, höga eller låga temperaturer, kan till och med förhindra att dofter frigörs. Omständigheter, som påverkar att dofter frigörs är dygns- och årstidsväxlingar, ljuset och dess intensitet, temperaturen, regnmängden och vindförhållandena. De här omständigheterna påverkas också av var rosen geografiskt är placerad och hur högt ovanför havsytan rosen växer. Växtplatsen påverkar också mycket hur stor mängd avdunstande ämnen som frigörs och deras konsistens och kvalitet. Omständigheter som påverkar växtplatsen är också jordarten och jordkvaliteten,

mängden näringsämnen, fuktighetsförhållanden, andra omgivande växter och de insekter som söker sig till växterna. Rosornas doftsammansättning kan innehålla tiotals olika ämnen, som frigörs enligt en viss dygnsrytm. Dessutom frigörs flera dofters komponenter genom inverkan av ljuset då olika enzymer aktiveras.

För att kunna känna igen dofter är människans luktsinne tudelat och de dofter som man känner via inandningsluften kallas också för en orntonasalisk doft. Doftimpulserna skapar en s.k. doftkarta i hjärnan och dessutom når impulserna det limbiska systemets områden, som gör att de påverkar känslorna. Vissa dofter kan alltså göra att man kommer ihåg gamla minnen. Människans luktsinne kan anpassa sig till dofter på ett par minuter och dessutom är luktsinnet uppbyggt så

→
Oangenämt doftade
Pimpinellifolia-
gruppens 'Tiiu'.
kuva/foto
Taija Savilaakso

→→
Rosa karaalmensis
doftade oangenämt.
Kuva/foto
Lauri Korpijaakko

att mänskan inte exakt kan bestämma en föreningskoncentration i en doftblandning bestående av flera olika doftkomponenter.

Det finns olikheter i människans luktsinne. En del kan ha en naturlig förmåga att igenkänna dofter medan andra har ett svagare luktsinne. Man kan ändå lära sig att känna igen dofter, men vanligtvis uppstår problem när man skall beskriva dofterna.

Det finns vissa allmänna regler, som man bör följa för att undvika felaktiga resultat när man undersöker olika dofter. Man bör undvika att utsätta sig för starka dofter ca en halv timme före undersökningen, vilket betyder att man också bör undvika användandet av starkt doftande kosmetiska ämnen. Man bör använda doftfri tvål när man tvättar sina händer. Om man är förkyld eller är drabbad av andra orsaker som påverkar luktsinnet så påverkas också resultatet.

Man kan också undersöka dofter med hjälp av olika kemiska och fysikaliska apparater, men ännu ersätter de inte helt människans luktsinne. En del apparater kan också tolka sådana doft sammansättningar som mänskan inte kan känna. Om mängden av en viss komponent förändras så kan t.ex. bananens doft börja likna äpplets.

På basen av undersökningar som man har gjort har

man kommit till att det bästa vädret för att undersöka dofter är soligt, vindstilla eller en svag vind med temperaturer från + 18°C till + 25°C. I undersökningarna framkom det dessutom att rosornas dofter kan indelas i basdofter och nyanser. Basdofterna kändes vid det första doftandet och också senare. Nyanserna kunde man känna vid den första snusningen, men kändes sällan senare. Till basdofter räknas en rosen doft, en pimpinellaros aktig doft, en blommig doft, en annan doft eller en doftlös variant.

Beskrivningen av en basdoft hos rosen kan vara fylig, söt, varm och kryddig. Den var vanlig hos bl.a. Rugosa-, Gallica, Francofurtana och Blanda gruppens rosor. En pimpinellarosaktig doft är snarlik, men den är fräschare, kryddig och ofta har den en unken rosendoft. DofTTYpen är vanlig hos framför allt Pimpinellifolia- och Harisonii-gruppens rosor. Blomdoften kan beskrivas som söt, fräsch och som en mer fruktig och bäraktig doft, som inte innehåller rosendoft. En blommig doft är basdoft hos bl.a. den finska klättersrosen, *Rosa 'Pohjantähti'*. Annat slag av doft fanns endast hos bergrosen, *Rosa pendulina*, vars doft endast bestod av en doft av kåda och nejlikrosen *Rosa 'F.J. Grootendorst'* som var helt doftlös. DofTnyanser hos rosorna var bl.a. doften av citron, hallon, sallat, nejlika

eller kåda. De flesta rosorna doftade angenämt. Oangenämt doftade Pimpinellifolia-gruppens *Rosa 'Grandiflora'* och *Rosa 'Lutikkaruusu'*. Också *Rosa 'Tiiu'*, rugosarosen *Rosa 'Pappilan Neito'* (tidigare filemonros), *Rosa karaalmensis* och *Rosa tianschanica* doftade oangenämt. Man kunde känna dofterna ur bladen och andra växtdelar när man gnuggade dem mellan fingrarna. Den bästa bladdoft gav bedömarena *Rosa glutinosa*. Bladen doftade angenämt av kåda, blåbär och äpple. Valamonrosen, *Rosa 'Splendens'* blad hade en oangenäm doft av svamp och hö. Av övriga växtdelar doftade bl.a. *Rosa blanda*, blommas angenämt av blåbär och kåda när t.ex. harisoniirosen, *Rosa 'Harison's Yellow'* blommas doftade citron.

Då undersökningen gjordes kände man inte till rosornas ursprung, men på basen av resultaten kunde man se att ursprunget kan ses då man beskriver dofterna. Som ett bra exempel kan man nämna Pimpinellifolia gruppens *Rosa 'Tove Jansson'*, som är en korsning mellan Pimpinellifolia gruppens *Rosa 'Red Nelly'* och *Rosa 'Poppius'*. Då blomman var nyutslagen var doften medelstark och angenäm och vid basen liknade doften den hos pimpinellarosen. Nyanserna var mellan kåda och pepparkaka (alltså nejlika, kardemumma och ingefära). Pepparkaksdoften härstam-

made alltså från rosen 'Red Nelly' och doften av kåda från 'Poppius'. Också då man undersökte andra rosor kunde man klart konstatera att ursprunget kunde identifieras via dofterna. Det här kan säkert i framtiden vara till hjälp när man vill ta reda på rosens ursprung.

Slutsatsen av den här undersökningen visade också att vid temperaturen under + 18 °C är dofterna mildare och fräschare då dofterna vid värmebölja (över + 25 °C) är starkare och unknare. Också fler doftnyanser försvann vid lägre temperaturer och vid temperaturer vid värmebölja. En del rosor doftade dessutom starkare vid molnigt väder.

Arbetets perspektiv var tänkt att tjäna konsumenterna. Beskrivningarna skulle så väl som möjligt motsvara hur dofterna upplevs i människornas trädgårdar. DofTerna påverkas av flera olika komponenter och det gör också människans luktorgan, men den här undersökningen kan man anse vara ett medeltal på beskrivningar gjorda av olika människor. Lärdomsprovet kan läsas i sin helhet på Finska Rosensällskapets Internet-sidor.

Taija Savilaakso.

2011. Pensarusuujen tuoksut. Opinnäytetyö.
Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Koulun (Jakobstads gymnasium) eteen on istutettu vuorijalavia, joista on tarkoitus leikata aita vanhan suunnitelman mukaan. Siinä on ollut aiemmin koivuja. Kuuset leikataan muotoonsa joka kolmas vuosi. / Framför skolan (Jakobstads gymnasium) har man planterat skogsalm, som man har för avsikt att klippa till en häck enligt den gamla planen. Där har tidigare vuxit björkar. Granarna formklippas vart tredje år.

Upea Pietarsaaren koulupuisto

Teksit ja kuvat Eila Palojärvi

Keski-Pojanmaalla sijaitseva Pietarsaaren kaupunki on perustettu jo vuonna 1652. Asukkaita on hieman alle 20000. Koulupuiston pohjoispuolella on vanha puukaupunginosa Skata (Pohjoisnummi), joka on eräs Suomen parhaiten säilyneitä puukaupunginosa. Se säästyi jopa 150 vuotta sitten raivonneessa tulipalossa. Strenbergin tupakkatehtaan rakennuksia on puiston reunassa. Rakennukset ovat vuosilta 1896 – 1910. Tehdas oli toiminnassa 1792 – 1998. Nykyinen pyöreä kello on näyttävä kiintopiste.

Pietarsaaren koulupuiston koulupuutarha-osan on suunnitellut kuuluisa puutarha-arkkitehti Bengt Schalin (1889 – 1982). Valmistumisensa jälkeen Schalin työskenteli aluksi mm. Saksassa ja Belgiassa. Hänellä oli myös yhteyksiä englantilaisiin puutarhaseu-

roihin. Koulupuutarhassa on vaikutteita sen aikaisista eri tyylistä. Puutarhan alaosa noudattaa englantilaisen puutarha-arkkitehtuurin periaatteita muotoineen ja vesialueineen. Puiston yläosaa hallitsee barokkityylinen muotopuutarha, joka on jaettu eri osastoihin kasviheimojen ja käyttötarkoituksen mukaan.

Kasvilajeja lajikkeineen on paljon, noin 1200. Puisto on alunperin perustettu kasvitieteelliseksi puutarhaksi. Systemaattisella osastolla ovat edustettuina monet kasviheimot. Muita ryhmittelyjä ovat mm. rohto- ja lääkekasvit, perinnöllisyysoppi, maustekasvit, nautintoainekasvit, rehukasvit ja tuoksuainekasvit. Puiston pinta-ala on 1,35 ha.

Koulupuutarhan rakentaminen aloitettiin 1919 ja se valmistui vuonna 1932. Varat puistoon lahjoitti

Kalalammikko ja suihkulähde. / Fiskdammen och springbrunnen.

Schaumanin suku, joka näin halusi kunnioittaa Elise ja Viktor Schaumanin muistoa luomalla puiston palvelemaan opetusta ja kaupunkilaisia, tarkoituksenaan ”herättää ja kehittää aistejamme kasvimaailman kauneudelle, ihmeille ja hyödyille”. Alkuperäisessä suunnitelmassa heimojaottelun lisäksi oli väri, kasvutapa, lehtimuodot ja kasvutapaolojen mukainen ryhmitys. Voisi kai sanoa ekologinenkin puoli. Puisto on terasoitu ja osin säännöllinen osin vapaamuotoinen käytäviltään ja muodoltaan.

Puistossa kasvaa yksi paksurunkoisimmista Suomessa näkemistäni tuohituomista. Näkyi myös saarnivaahtera (*Acer negundo*), mantšurianjalopähkinä (*Juglans mandshurica*) ja vienokirsikka (*Prunus maximoviczii*) ja kynäjalava (*Ulmus laevis*). Kesäkuussa kukkivat kauniisti pohjoisessa ympäristössä arat kultasade (*Laburnum alpinum*) ja ruusuorapihlaja (*Crataegus laevigata* ‘Paul’s Scarlet’) sekä osa pensasruusuista. Syreenit kukkivat yhtä kauniisti. Bengt Schalin on käyttänyt paljon lajikkeita ‘Andenken an Ludvig Späth’, ‘Marie Legrey’ ja ‘Charles X’, mutta en tiedä ovatko nyt kukkivat alkuperäisiä lajikkeita.

Ruusuista ei ole olemassa valmista listaa, alkuaan niitä on ollut 200 ja tällä hetkellä lienee 100 erilaista. Ruusuista uusitaan osa vuosittain. Puiston uusimmat osat ovat ruusualue (1989) ja ulkonäyttämö (1992) mm. Jaakon Päivien tapahtumille.

Lähteet

- Hanna Tajakka. Kotipuutarha 4/2006. Mieliin-painuvat puutarhat, osa 4. Koulupuisto opettaa kasvituntemusta. s.12–13.
- Leena Nurmi. Pietarsaaren ylpeys. Kodin Pellervo, elokuu 2008. s. 56–57.
- Hortus fennicus – Suomen puutarhataide. 2001. Toim. Maunu Häyrynen, Viherympäristöliitto ry, Puutarhataiteen seura ry. s. 292.
- Haastattelu: Päivi Olli, Pietarsaaren kaupunki. www.jakobstads.fi

Kukkiva kultasade (*Laburnum alpinum*) /
Blommande alpgullregn (*Laburnum alpinum*)

Puistossa oleva kartta. / Karta över parken.

Komearunkoinen tuohituomi
(*Prunus maackii*).

Gulbarkig hägg med kraftig stam
(*Prunus maackii*).

'Agnes'

'Thérèse Bugnet'

Rosa moyesii

'Dart's Defender'

Lajeja ja lajikkeita

'Agnes' (Rugosa-ryhmä)
 'Aicha' (Puistoruusu-ryhmä)
 'Anne of Geierstein' (Rubiginosa-ryhmä)
 'Aurora' (Harisonii-ryhmä)
 'Beauty of Leafland' (Pimpinellifolia-ryhmä)
 'Betty Bland', blandaruusu (Blanda-ryhmä)
 'Blanc Double de Coubert' (Rugosa-ryhmä)
 'Cardinal de Richelieu' (Gallica-ryhmä)
 'Dart's Defender' keijunruusu
 'Dr. Eckener' (Rugosa-ryhmä)
 'Duchesse de Montebello' (Gallica-ryhmä)
 'F. J. Grootendorst', neilikkaruusu (Grootendorst-ryhmä)
 'Frühlingsduft' (Puistoruusu-ryhmä)
 'Golden Wings' (Puistoruusu-ryhmä)
 'Hansa' (Rugosa-ryhmä)
 'Hazeldean' (Harisonii-ryhmä)
 'Henry Hudson' (Rugosa-ryhmä)
 'Henry Kelsey' (Puistoruusu-ryhmä)
 'Hippolyte' (Gallica-ryhmä)
 'Hurdal' (Puistoruusu-ryhmä)
 'Jens Munk' (Rugosa-ryhmä)
 'John Cabot' (Puistoruusu-ryhmä)
 'John Davis' (Puistoruusu-ryhmä)
 'J. P. Connell' (Puistoruusu-ryhmä)
 'Karl Förster' (Pimpinellifolia-ryhmä)
 'Marguerite Hilling' (Puistoruusu-ryhmä)
 'Marie Bugnet' (Rugosa-ryhmä)
 'Martin Frobisher' (Rugosa-ryhmä)
 'Mme Hardy' (Damascena-ryhmä)

'Nevada' (Puistoruusu-ryhmä)
 'Nuits de Young' (Centifolia Muscosa-ryhmä)
Rosa dumalis, orjanruusu, nyponros
 'Pohjantähti', suomenköynnösrusu (Beggeriana-ryhmä)
 'Pohjolan Kuningatar' (Rugosa-ryhmä)
 'Poppius', suviruusu (Pimpinellifolia-ryhmä)
 'Prairie Joy', (Puistoruusu-ryhmä)
 'Robusta' (Puistoruusu-ryhmä)
Rosa glauca, punalehtiruusu
Rosa majalis, metsäruusu
Rosa majalis 'Foecundissima', mökinruusu
Rosa x malyi 'Kempelen Kaunotar'
Rosa moyesii, mandariiniruusu
 'Rosa Mundi', kirjoapteekkarinruusu (Gallica-ryhmä)
Rosa nitida, nukkeruusu
Rosa pendulina hybr. vuoriruusu-risteymä
Rosa pimpinellifolia, juhannusruusu
Rosa pimpinellifolia 'Plena', juhannusruusu
Rosa x obovata, marianruusu
Rosa x richardii, muumioruusu
Rosa rubinigosa, omenaruusu
Rosa 'Splendens', valamonruusu
 'Rosaie de l'Hajj' (Rugosa-ryhmä)
 'Thérèse Bugnet', teresanruusu (Rugosa-ryhmä)
 'Tuscany' (Gallica-ryhmä)
 'St. Nicholas' (Damascena-ryhmä)
 'Suzanne' (Pimpinellifolia-ryhmä)
 'William Baffin' (Puistoruusu-ryhmä)
Rosa 'Variegata' (*Rosa laxa* x Pimpinellifolia-hybrid)

Kivikkoistutuksia / Stenpartiplanteringar

Systemaattinen osasto / Den systematiska avdelningen

Den praktfulla skolparken i Jakobstad

Eila Palojärvi, översättning Andrea Standertskjöld-Nordenstam

Jakobstad i mellersta Österbotten grundades redan år 1652. Invånarantalet är något under 20000. På skolparkens norra sida finns den gamla trästadsdelen Skata, som är en av Finlands bäst bevarade trästadsdelar. Den klarade sig t.o.m. undan branden som härjade för 150 år sedan.

Vid parkens utkant finns Strengbergs tobaksfabriks byggnader. Byggnaderna härstammar från åren 1896 – 1910. Fabriken var i bruk mellan åren 1792 –1998. Den nuvarande runda klockan är en synlig fixpunkt.

Jakobstads skolparks skolträdgårdsdel har planerats av den kända trädgårdsarkitekten Bengt Schalin (1889 – 1982). Efter att ha avlagt sin examen arbetade Schalin till en början bl.a. i Tyskland och Belgien. Han var också i kontakt med engelska trädgårdssällskap. I skolträdgården kan man se intryck från den tidens olika stilarter. Trädgårdens nedre del följer den engelska trädgårdsarkitekturens principer med sina former

och vattenområden. Parkens övre del domineras av en barockliknande formträdgård, som är indelad i olika delar enligt växtfamiljer och användningsområden.

Det finns ett stort antal växtarter och sorter, omkring 1200. Parken är ursprungligen grundad som en botanisk trädgård. I den systematiska avdelningen finns flera växtfamiljer representerade. Andra grupperingar är bl.a. olika medicinalväxter, ärftlighetslära, kryddväxter, njutningsämnesväxter, foderväxter och aromatiska växter. Parkens yta är ca. 1,35 ha.

Man började bygga skolträdgården år 1919 och den blev färdig 1932. Slakten Schauman donerade medel till grundandet och ville på det här sättet hedra Elise och Viktor Schaumans minne genom att skapa en park som skulle gynna undervisning och stadsborna. Avsikten var att "väcka och utveckla våra sinnen för växtvärldens skönhet, under och nytta". I den ursprungliga planen ingick förutom indelning i familjer

också indelning i färg, växtsätt, bladform och växtmiljö. Man kan kanske kalla det den ekologiska delen. Parken är terrasserad och delvis regelbunden med delvis också ledigare formgivna gångar och former.

I parken växer en gulbarkig hägg med en av de tjockaste stammar jag sett i Finland. Man såg också asklönn (*Acer negundo*), mantschurisk valnöt (*Juglans mandshurica*), häggkorsbär (*Prunus maximoviczii*) och vresalm (*Ulmus laevis*). I juni blommade det känsliga alpgullregnet (*Laburnum alpinum*) och rosenhagtornet (*Crataegus laevigata* 'Paul's Scarlet') vackert i sin nordliga omgivning och likaså en del av buskrosorna. Syrenerna blommade lika vackert. Bengt Schalin har använt flera olika sorter som 'Andenken an Ludvig Späth', 'Marie Legrey' och 'Charles X', men jag vet inte om de som nu blommade hör till de ursprungliga sorterna.

Det finns inte en färdig lista på rosorna. I början fanns det 200 stycken, nu torde här finnas 100 olika rosor. En del av rosorna förnyas varje år. Parkens nyaste del är ett rosenområde (1989) och en utescen (1992) där man bl.a. firar sjuosovardagen.

Källor

Hanna Tajakka. Kotipuutarha 4/2006. Mieliinpainuvat puutarhat, osa 4. Koulupuisto opettaa kasvituntemusta. s.12-13.

Leena Nurmi. Pietarsaaren ylpeys. Kodin Pellervo, elokuu 2008. s.56-57.

Hortus fennicus – Suomen puutarhataide. 2001. Toim. Maunu Häyrynen, Viherympäristöliitto ry, Puutarhataiteen seura ry. s. 292.

Intervju: Päivi Olli, Jakobstads stad.

www.jakobstads.fi

Pimpinellaruusu

'Rosaie de l'Haj'

'Pohjolan Kuningatar'

'Hurdal'

Ruusualueen rajalla kasvaa korkea vuoriruusu-risteymä (*Rosa pendulina* hybr.)

I kanten av rosenområdet växer en hög pendulina-korsning (*Rosa pendulina* hybr.)

Familjer och sorter

'Agnes' (Rugosa-gruppen)
 'Aicha' (Moderna Buskros-gruppen)
 'Anne of Geierstein' (Rubiginosa-gruppen)
 'Aurora' (Harisonii-gruppen)
 'Beauty of Leafland' (Pimpinellifolia- gruppen)
 'Betty Bland', blandaros (Blanda- gruppen)
 'Blanc Double de Coubert' (Rugosa- gruppen)
 'Cardinal de Richelieu' (Gallica- gruppen)
 'Dart's Defender'
 'Dr. Eckener' (Rugosa- gruppen)
 'Duchesse de Montebello' (Gallica- gruppen)
 'F.J.Grootendorst', nejlkarosor (Grootendorst- gruppen)
 'Frühlingsduft' (Moderna Buskros-gruppen)
 'Golden Wings' (Moderna Buskros-gruppen)
 'Hansa' (Rugosa- gruppen)
 'Hazeldean' (Harisonii- gruppen)
 'Henry Hudson' (Rugosa-ryhmä)
 'Henry Kelsey' (Moderna Buskros-gruppen)
 'Hippolyte' (Gallica- gruppen)
 'Hurdal' (Moderna Buskros-gruppen)
 'Jens Munk' (Rugosa- gruppen)
 'John Cabot' (Moderna Buskros-gruppen)
 'John Davis' (Moderna Buskros-gruppen)
 'J.P.Connell' (Moderna Buskros-gruppen)
 'Karl Förster' (Pimpinellifolia- gruppen)
 'Marguerite Hilling' (Moderna Buskros-gruppen)
 'Marie Bugnet' (Rugosa- gruppen)
 'Martin Frobisher' (Rugosa- gruppen)
 'Mme Hardy' (Damascena- gruppen)

'Nevada' (Moderna Buskros-gruppen)
 'Nuits de Young' (Centifolia Muscosa- gruppen)
Rosa dumalis, nyponros
 'Pohjantähti', finsk klättersros (Beggeriana- gruppen)
 'Pohjolan Kuningatar' (Rugosa- gruppen)
 'Poppius', poppiusros (Pimpinellifolia- gruppen)
 'Prairie Joy', (Moderna Buskros-gruppen)
 'Robusta' (Moderna Buskros-gruppen)
Rosa glauca, daggros
Rosa majalis, kanelros
Rosa majalis 'Foecundissima' bukettrös
Rosa x malyi 'Kempelen Kaunotar'
Rosa moyesii, mandarinros
 'Rosa Mundi', (Gallica- gruppen)
Rosa nitida
Rosa pendulina hybr. pendulina korsning
Rosa pimpinellifolia
Rosa pimpinellifolia 'Plena'
Rosa x obovata
Rosa x richardii
Rosa rubinigosa, äppelros
Rosa 'Splendens', valamosros (Rugosa- gruppen)
 'Thérèse Bugnet', (Rugosa- gruppen)
 'Tuscany' (Gallica- gruppen)
 'St.Nicholas' (Damascena- gruppen)
 'Suzanne' (Pimpinellifolia- gruppen)
 'William Baffin' (Moderna Buskros-gruppen)
Rosa 'Variegata' (*Rosa laxa* x Pimpinellifolia-hybrid)

Myllyhermannin unelmapuutarha Ylöjärvellä

Ostimme vanhan mylläriin tilan kesäpaikaksi vuoden 1997 lopussa. Alueella on v.1885 rakennettu mylläriin talo, jota asuttivat aikanaan mylläri Hermann, hänen vaimonsa Hilda Josefina ja heidän tyttärensä Hilda Elisabeth. Tytär asui vielä 1994 talossa ja viimeiset pari vuotta sairaalassa, kunnes kuoli 92 vuoden ikäisenä. Perikunta möi paikan meille. Tarkoituksenamme oli ryhtyä viljelemään luomuvalkosipulia siemeniksi.

Alueen pohjoisrajalla virtaavasta Myllypurosta oli tarkoitus saada kasteluvesi. Puro laskee Ylöjärven Keijärvestä Tampereen puolella Näsijärveen. Purosa on koski ja putous ja vesivoimaa on käytetty vesimyllyn pyörittämiseen 1870 – 1960. Vuonna 2000 rakensimme uuden talon ja muutimme asumaan Myllyhermanniin 30.12.2000. Tarkoituksena oli tehdä pieni piha vanhan ja uuden talon välille. Nyt kymmenen vuotta myöhemmin hoidettua aluetta on noin 7000 m² ja loput 3000 m² on pysäköintipeltone. Alueella kukkii huhti – lokakuussa noin 100 000 perennaa. Tilalla on seitsemän ruusualueita, joissa on yhteensä noin

600 ruusua. Ruusulajien ja -lajikkeiden määrää emme ole selvittäneet. 'Poppius' on yksi Pirjon mieliruusuista ja persiankeltaruusu Markun. Pirjo on suunnitellut kukkaistutusalueet sisäiseen vaistoonsa luottaen. Kesän aikana kukkii myös yli 70 klematista ja 40 alppiruusua. Marjapensaita ja hedelmäpuita on useita kymmeniä. Luomuhyötykasveja on noin kolmen aarin alueella ja parantavia yrttejä reilu aari, noin 40 erilaista yrttiä.

Toivottavasti tulette vierailulle Myllyhermannin Unelmapuutarhaan ja pysäköitte bussinne tai pikkuautonne pellon reunaan mäntyriivin viereen. Puutarhaan kävelette punaisesta kivituhkasta tehtyä 70 metriä pitkää punaista mattoa pitkin uusimman ja laajimman 7,5 aarin ruusutarhan halki. Ruusutarhassa on yli 170 ruusua, joista suuri osa on saatu hyviltä ystävilta Ritva ja Markku Luukkaselta juuriversoina. Luukkasten kaunis ruusutarha on Hämeenkyrössä monelle lukijalle tuttu paikka. Kuljette ruusuportin läpi ja saatte unelmapihaan. Nyt olemme suurimman perennanpenkin äärellä. Se kiertää talon ja on noin 70 met-

Pirjo Mutanen

Markku Mutanen

riä pitkä. Perennat aloittavat kukintansa heti lumen sulaessa ja viimeiset kukkivat vielä lumiturkki yllään (isomaksaruoho) aurinkokellon lähellä. Lähdetään kiertämään pihaa talon ja kukkapenkin välistä. Nyt menemme ruusu- ja klematisporttien läpi ja edessämme on noin kahdeksan vuotta sitten istutettu siperianpajumaja. Siinä on hyvä vilvoitella helteisenä kesäpäivänä. Vasemmalla on "Helmineidon ja Elviksen" ruusutarha ja oikealla kolme siperianpajuruukkuu autotallin päädyn seinustalla. Niitä voisi käyttää esimerkiksi portin pylväinä. Saimme ne talvehtimaan suojaamalla ruukut alta ja sivuilta viiden sentin styroxlevyillä ja peittämällä suojapeitolla. Ruusutarhan vasemmalla puolella on vadelmarivistö. Niiden takana on viinimarja- ja karviaispensaita omena-, luumu- ja kriikunapuita. Edessämme on muutama vuosi sitten rakennettu pyöreä kivikukkapenkki, minkä ympäryks on noin 33 metriä. Kukkapenkki on tehty Kiinan lääketieteen peruseräatetta noudattaen eli tasapainon vallitessa ihminen pysyy terveenä. Kukkapenkki haluaa kertoa voiman (miehen) ja rauhan (nainen) tasapainosta. Kukkapenkissä kukkii kesän aikana mm. ruusuja kuten keltaisia 'Peace'-ruusuja, klematiksia, karpaattienkelloja, jättivalkosipuleita (*Allium elephantus*), lehtoängelmiä, syysyrikkää, yrtti-iisoja, zinniaa, jättiverbenaa, reunuspäivänkakkaroita ja paljon muita kukkia. Voiman edustajana voisi olla vaikka piirunkeppi eli piikkiaralia yang eli miespuolella ja rauhan edustajana pihlaja yin eli naispuolella. Punaiset kivet ja kivituhka on tuotu Harjavallasta.

Seuraavaksi siirrymme häiritsemään "Kuningasrengin" päiväunia. Hän torkkuu kuusen juurella lyhyen matkan päässä puuseestä. Taitaa olla krapulapäivä, kun vieressä pirtutaskumatti ja tuohivirsut ja -kontti

ovat levähtäneet nurmikolle. Paketissa oleva pettuleipä on jäänyt syömättä, mutta Pyynikin Tähti -pilsneri on tehnyt kauppansa. Eipä häiritä "Kuningasrengin" unia pitempään. Jatketaan matkaa kissankäpälä- ja kivitattimaan vieritse. Tattiprofessori Korppi näkyy luennoivan tattien terveellisistä vaikutuksista

Matkamme jatkuu kirsikkatarhan läpi turpeesta tehdyn antiikkisohvan, siperianpajusta maahan istutetun kasvavan keisarinnatuolin ja Lahden myllynkivitehtaan numeroidun betonisen myllynkivipöydän vieritse klematisaidan takana olevalle tyrnialueelle. Vasemmalla maisemapolun vieressä on kahden hengen konserttisali ja edessämme on Mumminsaari, mihin pääsemme lankkusiltaa pitkin. Oikealla on kieloja ja kalliokieloja. Vanhan Nippe-kissamme haudalla kukkivat jouluruusut varhain keväällä.

Mumminsaarella on alppiruusuja, klematiksia, köynnöshortensioita, valkokuokkoja, liljoja ja soke-rina pohjalla iloisten sammakoiden uima-allas. Sammakot näyttävät viihtyvän ilmalla kuin ilmalla varhaiskeväästä myöhäissyksyyn. Saaresta siirrymme kaarisiltaa pitkin takaisin mantereelle ja vasemmalla on ranta-alpien keltainen kasvusto sekä hyvänä peitekasvina tunnetun pikkutalvion sinikukkainen matto. Edessämme on pikkuinen kyyhkypuisto noin kaksi m² (kyyhkyruukku). Vasemmalla olevan polun rannanpuolella on "Herman Beach", missä ei ole veden vähyyden ja rannan pohjan vuoksi harrastettu uintia. Edessä on puron rantasauna ja vasemmalla rautapaviljongin ruusu-, klematis- ja liljatarha. Syksyisin punaiset värililjat täyttävät ilman voimakkaalla tuoksullaan. Alueelta on kaivettu ja viety kottikärryillä yli 200 suurta kärryllistä kovaa savea maisemapolulle. Hyvin yleinen maanpeittopensas on seppelvarpu. Pallotuijat

timiin tai kuivataan mauste- ja teetarkoituksiin. Talvivalkosipulimaassa on noin 2000 luomuvalkosipulia. Sato korjataan heinäkuun lopulla. Niitä voi tulla ostamaan silloin joko edelleenviljeltäväksi tai ruuaksi tulevaa talvea varten.

Myllyhermannin ruusut

Hankkiessamme kesäpaikan vanhan rakennuksen lähellä kasvoi vaaleanpunainen neidonruusu 'Minette', ja vanhan rakennuksen pohjoispäässä muutamia juhannusruusuja. Keskellä pihaa oli yksi juhannusruusu muistona myllärin perheen elämästä. Muut 600 ruusua on ostettu tai istutettu juuriversoista kymmenen vuoden aikana. Ruusujen kukinta-aikaan ilman täyttää suloinen ruusuntuoksu. Ruusut ovat kukkien kuningattaria juuri tuoksunsa vuoksi. Ruusuilla on paljon tervehdyttäviä vaikutuksia. Esimerkiksi *Rosa damascenan* (damaskonruusu) ja *Rosa alban* (neidonruusu) eteeriset öljyt vaikuttavat lähes samalla tavalla. Ne vähentävät keuhkoputkien supistusherkkyyttä, ovat antimikrobisia, poistavat tulehdusta, lisäävät sappinesteen eritystä ja kudosten uudistumista. Tähän perustunee ruusujen käyttö naisten kauneushoitotuotteissa. Ruusujen terälehtiä ja kiulukoita voi käyttää hyväksi ruuan koristelussa ja hillojen teossa. Ne vahvistavat ja piristävät yleisesti elimistöä ja ovat myös ulostavia, limakalvoja supistavia ja virtsan eritystä lisääviä. Eteerinen öljy tasapainottaa ja parantaa mielialaa, hoitaa, vahvistaa ja rauhoittaa ihoa. Öljy on hyödyllinen katkenneille verisuonille (couperosaiho) ja tulehtuneelle iholle. Ruusujen uskotaan olevan vanhenemista hidastavia ja naisellisuutta vahvistavia rakkaiden kukkia.

Voitte kierrellä vapaasti puutarhassa ja toivomme, että tuotte ystävämme ja tuttavanne Myllyhermannin Unelmapuutarhaan vierailulle. Ryhmätillauksia voi tehdä Pirjolta p. 0400 632875 ja sähköposti pirjo.mutanen@myllyhermanni.fi, lisätietoja löytyy kotisivuilta www.myllyhermanni.fi

Vierailu ryhmille voisi olla vaikka seuraava: opastettu puutarhakierros 1,5 tuntia, kahvihetki puoli tuntia, yrtteihin ja hyötykasveihin tutustuminen kasviparantaja ja diplomi-homeopaatti Markun opastuksella 0,5 – 1 tuntia, vapaata tutustumista puutarhaan. Kiitos paljon vierailustanne ja tervetuloa uudelleen. Puutarha on joka viikko erilainen, joten kannattaa käydä kesän aikana useammankin kerran.

Lämpimästi tervetuloa!
Pirjo ja Markku Mutanen
Myllyhermannintie 39, 33470 Ylöjärvi

Drömträdgården Myllyhermannin tila i Ylöjärvi

I slutet av år 1997 köpte vi en mindre fastighet som s ommarställe. Huset på området är byggt år 1885 och här bodde mjölnaren Hermann, hans hustru Hilda Josefina och deras dotter Hilda Elisabeth. Dottern bodde i huset ända fram till år 1994, och efter det var hon ett par år intagen på sjukhus där hon sedan dog, 92 år gammal. Dödsboet sålde stället till oss och vår avsikt var att vi skulle börja odla ekologisk vitlök för fröproduktion. Vi planerade att ta bevattningsvattnet från Kvarnbäcken som rinner längs den norra rån.

Bäcken flyter från Keijärvi i Ylöjärvi ut i Näsijärvi i Tammerfors. Det finns en fors och ett vattenfall i bäcken och åren 1870-1960 använde man vattenkraften till att driva en vattenkvarn. År 2000 byggde vi ett nytt hus och den 30.12.2000 flyttade vi in i huset på Myllyhermanni. Vi planerade att anlägga en liten gårdsplan mellan det gamla och det nya huset. I dag, tio år senare, har vi omkring 7000 m² planteringar och gräsmattor, och resten dvs. 3000 m² är parkeringsåker. Från april till oktober blommar här omkring 100 000

perennaväxter. Det finns sju områden med rosor på gården med totalt omkring 600 rosor. Vi har däremot inte räknat hur många olika rosarter eller -sorter vi har. 'Poppus' är en av Pirjos favoritrosor medan den persiska gula är Markus favorit. Pirjo har planerat anläggningarna och hon har då helt enkelt litat på sin instinkt. Under sommarens gång blommar här också drygt 70 klematis och 40 rhododendron. Vidare finns här tiotals bärbuskar och fruktträd. På ett område om ca tre ar (300 m²) finns ekologiskt odlade nyttoväxter och vidare en dryg ar (100 m²) med omkring 40 olika läkande örter.

Hoppas att ni kommer på besök till Myllyhermannin Unelmapuutarha och parkerar er buss eller bil bredvid raden av tallar vid parkeringsåkerns kant. Sedan promenerar ni längs en 70 meter lång röd matta av stenmjöl genom vår nyaste och största rosenträdgård, som är 7,5 ar. I rosenträdgården växer drygt 170 rosor som vi till stor del har fått som rotskott av våra goda vänner Ritva och Markku Luukkanen. Paret

Luukkanens vackra rosenträdgård i Hämeenkyrö är en bekant plats för många av Rosenbladets läsare. Ni passerar rosenporten och kommer fram till drömträdgården. Ni står nu framför den största perennrabatten som löper runt hela huset och är ca 70 meter lång. Perennerna börjar blomma genast som snön smälter och de sista blommor med snötäcke på (kärleksörten) i närheten av soluret. Vi fortsätter vår färd mellan huset och blomrabatten. Vi går nu genom rosen- och klematisporten och framför oss har vi en koja av sibirisk vide som vi planterade för ungefär åtta år sedan. Där är det skönt att svalka sig under heta sommarkvarnar. Till vänster ser vi rosenträdgården "Helmineito ja Elvis" och på högra sidan vid garagegaveln växer sibirisk vide i krukor. Dessa skulle man bra kunna använda till exempel som pelare i en port. Vi fick dem att övervintra genom att skydda krukorna underifrån och från sidan med fem centimeter tjocka styrokskivor (frigolit) som vi ytterligare täckte med skyddsväv. Till vänster i rosenträdgården finns en rad med hallon. Bakom dem har vi vinbärs- och krusbärsbuskar, äppel-, plommon- och krikonträd. Framför oss ser vi en rund rabatt, ca 33 meter i diameter, kantad med stenar. Den anlade vi för ett par år sedan och den är uppbyggd enligt grundprinciperna i kinesisk medicin som säger att människan hålls frisk då det råder balans. Rabatten vill berätta om balansen mellan kraft (man) och frid (kvinna). I den här bänken blommor bl.a. rosor, exempelvis gula 'Peace'-rosor, klematis, karpaterklockor, elefantvitlök (*Allium elephantus*), aklejrutor, syrenbuddleja, anisört (*Agastache foeniculum*), zinnior, jätteverbena, mattram och en mängd andra blommor. Den manliga kraften yang kunde exempelvis representeras av parkaralia och friden eller den kvinnliga yin av rönnen. De röda stenarna och stenmjölet har hämtats från Harjavalta.

Vi går vidare och nu står vi "Kungsdrängen" i hans eftermiddagssömn. Han slumrar vid granens rot en bit ifrån utedasset. Verkar som om han har baksmälla eftersom han har en fickplunta bredvid sig, och nävertofflorna och -konten har lämnats liggande på gräsmattan. Paketet med barkbröd har han inte ätit, men pilsnern av märket Pyynikin Tähti har gått åt. Vi ska inte störa hans sömn dess mera. Vi fortsätter vår färd förbi kattfots- och stensoppblandet. Det verkar som om professor Sopp skulle hålla föreläsning om soppornas hälsosamma inverknings.

Vår resa fortsätter genom körsbärsträdgården förbi den antika soffan av torv, kejsarinnans stol som är gjord av planterad sibirisk vide och det numrerade kvarnstensbordet av betong från kvarnstensfabri-

ken i Lahtis, in på havtornsområdet bakom klematis-häcken. Till vänster bredvid stigen fins en konsertsal för två personer och framför oss har vi Muminholmen som vi når via en spång. Till höger ser vi konvaljer och getrams. På vår gamla katt Nippes grav blommor julrosor tidigt på våren.

På Muminholmen växer rhododendron, klematis, klätterhortensia, vitsippor, liljor och som socker på botten finns en simbassäng med glada grodor. Grodorna verkar trivas i alla väder från tidig vår till sent på hösten. Från holmen förflyttar vi oss längs en bågbro tillbaka till fastlandet och till vänster ser vi då gula bestånd av strandlysing och en blåblommig matta av marktäckaren vintergröna. Framför oss har vi nu den lilla duvparken som är ca 2 m² (duvkruka). Vid stigen till vänster om oss på strandsidan växer "Herman Beach" på de ställen där man inte har simmat på grund av grunt vatten eller dålig botten. Framför oss har vi strandbastun vid bäcken och till vänster järnpaviljongen med rosen-, klematis- och liljeträdgården. Under hösten fyller de röda liljorna luften med sin starka doft. Härifrån har vi fört bort över 200 skottkärror med hård lera som vi lagt på stigen. En marktäckare som är ganska allmän här är Stephanandra. Boll- och pelartujor ger grönska åt det vita landskapet på vintern. De jättegarnar som står till höger har uppkallats efter mjölnarparet och den längre och smalare är den ca 90 år gamla Hermanni och den rundnätta Hilda är 110 år gammal. Mellan granarna ligger en urgammal men bra jordkällare.

Till vänster har vi nu farfarsholmen och på dess andra sida rinner den del av bäcken som letts förbi holmen, och framför oss har vi en vattenränna. Förr ledde vattnet till kvarnen via en träränna genom den öppning som syns i kvarnruinen. Vattenkraften fick kvarnens axel att snurra och kvarnen att mala spannmålen till mjöl. De sista malningskvittenserna, som vi hittat upp på vinden i gamla huset, är från år 1946.

Ovanpå kvarnruinen byggde vi vid millennieskiftet en ca 25 m² stor dansbana för att förhindra att barn ska kunna trilla ner i husgrunden. Framför kvarnruinen står ett minnesmärke av Myllyhermanni. Det är gjort av stenar som fallit ner på botten av kvarnen och av järnbitar från kvarnens axel. Vid minnesmärket står kvarntomtarna Tipsu och Tapsu och funderar. Vi förflyttar oss förbi rosenhagtornen, som är verkligt ovanliga för växtzon III, längs stentrappan och via stockporten till ortagården och nyttoväxträdgården.

I ortagården finns omkring 40 olika örter och i nyttoträdgården tiotals olika nyttoväxter som sedan lagras i jordkällaren och som halvfabrikat i frysar, eller

som torkas till kryddor och te. I vintervitlökslandet växer ca 2000 ekologiska vitlökar. Dessa skördas i slutet av juli och de säljs för vidareodling eller som mat.

Rosorna i Myllyhermannis trädgård

Då vi köpte vårt sommarställe växte en ljusröd Minette ros nära huset och i den norra ändan av huset några midsommarrosor. Mitt på gården stod en midsommarros som mjölnarfamiljen efterlämnat som minne. Övriga rosor, 600 stycken, har köpts eller planterats som rotskott under de senaste tio åren. Då rosorna blommor fylls luften av en fantastisk rosendoft. Rosorna är verkligen blommornas drottning inte minst för doftens skull. Rosor har många hälsoeffekter. De eteriska oljorna i till exempel Rosa damascena (damaskusros) och Rosa alba (jungfruross) har i princip samma inverkan. De minskar på sammandragningar i luftvägarna, är antimikrobiella, motverkar infektioner, ökar utsöndringen av galla och påskyndar förnyelsen av vävnader. Det är därför som rosenolja ofta används i skönhetskrämer. Rosenblad och nypon kan användas som dekoration i mat och vid sylttillverkning. De stärker och piggar upp, är laxerande, minskar på svullnader i slemhinnorna och ökar urinavsöndringen. Den

eteriska oljan balanserar och förbättrar humöret, sköter, stärker och lugnar ner huden. Oljan är också nyttig för brustna blodkärl (cuperosa) och för inflammerad hud. Man tror att rosorna är kärlekens blommor som fördröjer åldrande och stärker kvinnlighet.

Ni kan fritt gå runt i vår trädgård och vi önskar att ni också tar med era vänner och bekanta på ett besök i Myllyhermannin Unelmapuutarha. Gruppbokningar kan göras via Pirjo, tfn 0400 632 875 eller e-post pirjo.mutanen@myllyhermanni.fi. Mera information på vår hemsida www.myllyhermanni.fi

Ett gruppbesök kunde se ut så här; guidad tur i trädgården 1,5 timme, kaffeservering en halv timme, presentation av örter och nyttoväxter 0,5 – 1 timme då diplom-homeopat Markku berättar om läkeväxter, och sedan möjlighet att fritt gå omkring i trädgården. Tack för ert besök och välkommen åter. Trädgården ändrar skepnad varje vecka och därför lönar det sig att komma på återbesök flera gånger under en och samma sommar.

Varmt välkomna!
Pirjo och Markku Mutanen,
Myllyhemannintie 39, 33470 Ylöjärvi
Översättning Gunvor Granlund

Rosa stellata var *mirifiga*

Rosa oxydon

Rosa ecae 'Stavanger'

Rosa nipponica

Kaitelan ruusupihan kesäkuulumisia

Teksti ja kuvat Helena Uutela

'Agnes'

Ruusut aloittivat kukinnan jo varhain alkukesästä. Aidanteen villiruusut ja rugosat kukkivatkin todella runsaasti, samoin eri puolilla pihaa kasvavat pimpinellat. 'Glory of Edzellan' versot tosin kuivuivat lähes kaikki. Ei se kuollut, mutta ei kukkinutkaan.

Hurdal piti leikata ihan alas samoin 'Pohjantähti' ja 'Alba Maxima'. 'Pikkala' taas yllätti kukkimalla loisteliaasti, siitä ei ollut kuivunut tai paleltunut oikeastaan yhtään versoa talven aikana. 'Tähtitorninkatu' kukki ensimmäistä kertaa kunnolla – se on aivan ihastuttava!

'Ritausma' on ryöpyntynyt kukkia ja kukkii edelleen, samoin neilikkaruusut ja 'Hansaland'. Monien ruusujen kukinta oli ohi nopeasti, koska kukinta-aikaan oli kovia helteitä.

Meidän pihassa pörrää paljon kimalaisia. Ne pitävät myös ruusuista ja niiden touhua on mukava seurata. Siilejäkin on, myös poikasiasia. Olen valokuvannut innokkaasti ruusujen kukintaa, usein varhain aamulla. Kuvat siirrän päiväkirjaan. Talvella sitten lueskelen muistiinpanoja, katselen kuvia ja muistelen mennyttä kesää.

'Hansaland'

Sommarhälsningar från Kaitelas rosengård

Text och bilder Helena Uutela, översättning Andrea Standertskjöld-Nordenstam

'Ritausma'

Rosorna började blomma redan tidigt på försommaren. Häckens vilda rosor och rugosor blommade rikligt, liksom också pimpinella rosorna som växte på olika ställen på gården. Nästan alla skotten på 'Glory

of Edzellan' torkade däremot bort. Den dog inte, men blommade inte heller.

'Hurdal' blev man tvungen att klippa ner helt och hållet, liksom också 'Pohjantähti' och 'Alba Maxima'. 'Pikkala' igen överraskade med att blomma rikligt. Egentligen hade inte ett enda skott frusit under vintern. 'Tähtitorninkatu' blommade första gången ordentligt – den är alldeles förtjusande!

'Ritausma' har svämmat över av blommor och blommor fortfarande. Det gör också neilikrosorna och 'Hansaland'. Flera rosors blomning varade bara en kort tid eftersom det var mycket varmt när de blommade.

På vår gård surrar en massa humlor. De gillar också rosor och det är trevligt att följa med deras förehavanden. Det finns också igelkottar och också igelkottsungar. Jag har flitigt fotograferat rosornas blomning, ofta tidigt på morgonen. Bilderna flyttar jag till min dagbok. På vintern läser jag sedan mina anteckningar, tittar på bilderna och minns den gångna sommaren.

'Tähtitorninkatu'

Hieman erilainen *Rosa rugosa* (*Rosa rugosa* "Kaste")

Joskus 1970-luvun lopussa sain Ida-tädiltä Sysmän Suopellosta *Rosa rugosan* juurivesan, jonka istutin äitini pihaan Hartolaan. Halusin ruusun, koska se oli mielestäni hyvin kaunis. Ida-tädin pihassa tätä ruusua oli näyttävä ja laaja kasvusto.

Ruusu kasvoi kituutellen, pysyi matalana eikä kukkinut moneen vuoteen. Myöhemmin siihen saattoi ilmestyä 3-5 kukkaa kesässä, ei enempää. Itse en ehtinyt nähdä ruusua juurikaan kukassa, äiti vain kertoi, että siinä oli kesällä ollut muutama kukka.

Siirsin ruusun Kaitelaan vuonna 2001. Sama kituuttava kasvutapa jatkui monta vuotta. Muutamat harvat kukat ehtivät kuihtua ennen kuin ehdin nähdä niitä. Tänä vuonna ruusu kukki ensimmäistä kertaa kunolla. Korkeutta pensaalle on kertynyt noin yksi metri ja siinä on kolme haaraa. Kukat olivat loistavia. Suuria ja kauniita. Ruusu on olemukseltaan jollain tavalla "järeämpi" kuin esimerkiksi naapuritontin yksinkertaiset rugosat. Ruusun lähellä kasvaa Pavement-lajikkeita ja jotain yhteistä näillä on, vaikkakin esimerkiksi 'Foxi Pavementin' kukka on löyhästi kerrannainen kun taas tämän rugosan yksinkertainen. Kukan terälehdet ovat hieman kiharaisia. Lehdet ovat hyvin voimakkaan vihreät ja kiiltävämmät kuin Pavement-lajikkeilla. Kiulukoissa on karvoja.

Onko Pavement-lajikkeita ollut saatavissa Suomessa jo 1970-luvulla? Vai olisiko tämä oma erillinen lajinsa? Jos on, niin antaisin sille nimen *Rosa rugosa* "Kaste" Ida-tädin ja hänen miehensä sukunimen mukaan.

Teksti ja kuvat Helena Uutela

En något annorlunda *Rosa rugosa* (*Rosa rugosa* "Kaste")

Någon gång i slutet av 1970-talet fick jag ett rotskott av *Rosa rugosa* av min tant Ida, som bodde i Suopelto i Sysmä. Jag planterade rotskottet på min mamas gårdsplan i Gustaf Adolfs (Hartola). Jag ville ha rosen för jag tyckte den var mycket vacker. På tant Idas gårdsplan var den här rosen praktfull och storvuxen.

Rosen förde en tynande tillvaro, den förblev låg och blommade inte på flera år. Senare kunde den ha 3 - 5 blommor per sommar, inte fler. Självtänkte jag knappast se rosen i blom, mamma berättade bara att den hade haft några blommor under sommaren.

Jag flyttade rosen till Kaitela år 2001. Samma tynande växtsätt fortsatte i flere år. Några enstaka blommor hann vissna innan jag hann se dem. I år blommar rosen för första gången ordentligt. Busken har hunnit bli ca. en meter hög och förgrenar sig åt tre håll. Blommorna var underbara, stora och vackra. Rosen är på något sätt grövre än t.ex. grannens enkla rugosor. Bredvid rosen växer Pavement sorter och några gemensamma drag finns, fastän t.ex. 'Foxi Pavements' blomma är halvdubbel och den här rugosans är enkel. Blommans kronblad är lätt krusiga. Bladen är starkt gröna och glansigare än Pavement sorternas. Nypnen är håriga.

Var Pavement sorterna tillgängliga i Finland på 1970-talet? Eller är den här en egen sort. Om så är fallet skulle jag gärna ge den namnet *Rosa rugosa* "Kaste" efter tant Ida och hennes mans släktnamn.

Text och bilder Helena Uutela

Översättning Andrea Standertskjöld-Nordenstam

'Ruth'

Tänä vuonna komeasti kukkinut 'Ruth'. Kuvat ovat kotoa Eurasta. Hannu Jaakohuhta
I år har 'Ruth' blommat med ståtliga blommor. Bilderna är från Eura. Foto Hannu Jaakohuhta

Pirjo Tuura ja Pirjo Rautio Ruususeuran messuosastolla. Kuva/foto Hannu Jaakohuhta

Ruususeura ja Kevätpuutarha 2011 Rosensällskapet och Vårträdgården 2011

Helsingin Pasilan messukeskuksessa pidettiin 7.-10.4.2011 Kevätpuutarha-messut, missä oli myös Ruususeura esillä neuvomassa messuvieraille ruusujen kasvatusta ja levittämässä ruusujen sanomaa. Ne olivat Suomen suurimmat tänä vuonna järjestettävät puutarhamessut. Neuvonnan ohella osastomme myi messuilla kortteja, lehtiä ja seuran Kauneimmat löytöruusut -kirjasia. Saimme myös 19 uutta jäsentä, joiden lisäksi lukuisa joukko seuramme toiminnasta kiinnostuneita sai esitteitä ja yhteystietomme. Messuvieraita osastollamme kävi koko messujen ajan vilkkaasti, mutta viimeinen päivä sunnuntai, oli rauhallisempi.

Sunnuntain hiljaisuuden kuitenkin korvasi presidentti Tarja Halosen vierailu seurueineen osastollamme. Messupäivystyksen ja osaston organisoivat, kuten niin monena vuonna aiemminkin, Pirjo Tuura. Muita messuille osallistuneita oli seurastamme Raia Heikkilä, Marja Roitto, Anu Suomalainen, Päivi Virtanen-Gill, Hilikka Liljavirta, Inger Kullberg, Asta ja Kajo Haapalainen, Hannu Jaakohuhta ja Pirjo Rautio.

Teksti ja kuvat Hannu Jaakohuhta

I mässcentret i Böle, Helsingfors hölls den 7-10.4. Vårträdgården mässta, där också Finska Rosensällskapet deltog genom att ge råd åt mässbesökarna hur man odlar rosor och genom att sprida uppgifter om rosor. Det var den största trädgårdsmässan som ordnades i Finland detta år. Förutom rådgivning så såldes också på avdelningen kort och boken om Vackra fyndrosor. Vi fick också 19 nya medlemmar, dessutom fick ett stort antal intresserade broschyrer om vår verksamhet samt våra kontaktuppgifter. Mässbesökarna besökte ivrigt vår avdelning, men den sista dagen, söndagen var det lugnare.

Lugnet på söndagen komparerades ändå av att president Tarja Halonen med följe besökte vår avdelning. Pirjo Tuura skötte såsom många tidigare år om att ordna med mässdejourering samt avdelningens organisation. Andra som deltog från vårt sällskap var Raia Heikkilä, Marja Roitto, Anu Suomalainen, Päivi Virtanen-Gill, Hilikka Liljavirta, Inger Kullberg, Asta och Kajo Haapalainen, Hannu Jaakohuhta och Pirjo Rautio.

Hannu Jaakohuhta
Översättning Inger Kullberg

Kuva/foto Hannu Jaakohuhta

Vuoriruusu. Kuva/foto Inger Kullberg

'Tunnelitie'. Kuva/foto Inger Kullberg

Helsingin paikallisryhmä

Talvikauden tapaamiset Ankkalinnassa, Hammarskjöldintie 1. Ankkalinnassa sijaitsee Talvipuutarhan takana; stadionia vastapäätä on iso valkoinen portti, Ankkalinnassa on heti portin sisäpuolella oikealla.

Tiistaina 4.10. klo 18.00 Ankkalinnassa **Raimo Nurmio** ja ruusumatkalaiset kertovat sanoin ja kuvin matkastamme Gotlantiin 28.6. - 3.7.2011. Matkalla olleet ottaa omat valokuvansa ja/tai kyseisiä valokuvia sisältävät USB-tikkunne mukaan. Kahvi ja pulla 2 €, tuotto kesän talkooväen virkistykseksi.

Tiistaina 1.11. klo 17.00 (Huom. poikkeava aika klo 17.00) Ankkalinnassa **Pirjo Rautio** kertoo ruusuistaan. Kahvi ja pulla 2 €.

Kevättalven 2012 tapahtumia

Ankkalinnassa **ti 7.2.2012** kokoontuminen, esitelmänpitäjä vielä auki.

Maaliskuussa 2012 Helsingin paikallisryhmän 20-vuotisjuhla. Tilaisuudessa puutarhataiteen lehtori **Eva Ruoff** pitää ruusuesitelmän. Kutsumme Suomen Ruususeuran jäsenet tervetulleiksi juhlaamme. Helsingin paikallisryhmä on perustettu Marketanpuistossa 24.3.1992, jolloin ryhmän puheenjohtajaksi valittiin Börje Fri.

Helsingfors lokalgrupp

Vintertid träffas vi i Ankeborg, Hammarskjöldsvägen 1. Ankeborg ligger bakom Vinterträdgården mitt emot stadion, bakom en stor vit port genast till höger.

Tisdagen 4.10. kl. 18.00 Ankeborg **Raimo Nurmio** och resenärerna berättar i ord och bild om utfärden till Gotland 28.6. - 3.7.2011. Tag med egna foton och/eller USB-minnen. Kaffe o bulle 2 €, inkomsten används under sommaren till talkogruppen. Tolkning efter behov.

Tisdagen 1.11. kl. 17.00 (Märk tiden kl. 17.00) Ankeborg **Pirjo Rautio** berättar om sina rosor. Kaffe o bulle 2 €. Tolkning efter behov.

Program 2012 vårvintern

Ankeborg tisdag **7.2.2012** rosenträff, vem som håller föredraget tillsvidare öppet.

Mars 2012, Helsingfors lokalgrupp firar sin 20-årsfest. Rosenföredrag: **Eva Ruoff** lektor i trädgårdskonst. Finska Rosensällskapets medlemmar önskas hjärtligt välkomna till festen. Helsingfors lokalgrupp grundades 24.3.1992 i Margretebergsparken, till ordförande valdes Börje Fri.

Jyväskylän paikallisryhmä

Ruususeuran paikallisryhmä tekee yhteistyötä puutarhaseuran kanssa. Tarkempi ohjelma katso www.jyvaskylanpuutarhaseura.fi.

Sunnuntaina 27.11 klo 16.00. Upeat Ranskanruusut, **Pirjo Rautio**, Suomen Ruususeura ry., Viherlandia Yhteistilaisuus Suomen ruususeura ja Jyväskylän puutarhaseura.

Turun seudun paikallisryhmä

Syyskauden tapaamiset Ruissalon puutarhan luentosalissa alkaen klo 18. Paikalle pääsee mm. bussilla 8 Eerikinkadulta vinosti hallia vastapäätä (paluumatkalle löytynee tilaa pikkuautoista).

Torstaina 20.10.2011. Heikki Aallon matkakertomus sanoin ja kuvin Tanskan ruususeuran Hollannin ruusumatkalta sekä muitakin kesän ruusukuvia. Jos haluat näyttää omia kuviasi, ilmoita aikataulusyistä ajoissa puh. 044 556 7213.

Torstaina 24.11.2011. Esitys ruusujen seuralaiskasveista; mitkä perennat sopivat ruusujen sekaan. Esitelmän pitäjä ilmoitetaan seuran www.sivuilla.kunhan on saatu sovittua. Valitaan ensi vuodeksi tapahtumien järjestäjärühmä (noin 6 jäsentä).

Asun Kajaanissa ja kasvattelen omakotitaloni pihalla ruusuja vaihtelevalla menestyksellä. Taimia olen hankkinut paikallisilta taimitarhoilta sekä Oulujärven taimistolta.

Ohessa kuva juhannusruususta, jolle ei tähän mennessä ole kukaan nimeä osannut antaa. Se muistuttaa Linnanmäkeä hyvin paljon. Löysin ruusun Kainuun Prikaatin kerrostalojen pihalta, anoppini silloisen asunnon kohdalta. Sitä on kuulemma siellä yleisesti talojen pihoilta eli luultavasti istutettuina pensaina. Talot on rakennettu 1963 eikä pensasistutuksia ole juuri sen koommin tehty.

Ruusuu on selvästi pimpinellifolia, lehdet yhtä tummat kuin 'Plenalla'. Kukki samaan aikaan muiden juhannusruusujen kanssa ja on yhtä piikkinen. Kiulukat on mustia. Istutin sen 'Plenan' viereen taannoin ja se on kasvuvoimainen niin samanlainen, että pensaat erotti vain kukinnan aikaan. Kukka on 6 - 7 cm ja tuoksuu kuten 'Plena'. Kukan sisäosassa on kellertäviä raitoja, kuten kuvassa hyvin huomaa ja nupuissa on häivähdys keltaista. Kukka on kuitenkin valkoinen. Mikähän tämä sitkashenkinen pensas lienee?

Anja Tuikkala, Kajaani
040 4116 699

Jag bor i Kajana och odlar rosor på gården till mitt egna hemshus med varierande framgång. Jag har skaffat mina plantor från lokala plantskolor och från Oulujärven taimisto.

Bifogat en bild av en pimpinellifolia, som ingen tills vidare har kunnat namnge. Den påminner mycket om 'Linnanmäki'. Jag hittade rosen på gården vid höghusen på Kajana Brigads område där min svärmor bodde på den tiden. Det sägs att rosen växer allmänt på husens gårdplaner så man kan anta att rosenbuskarna planterats där någon gång. Husen byggdes 1963 och sedan dess har inga buskplanteringar gjorts.

Rosen är klart en pimpinellifolia, bladen är mörka som på 'Plena'. Den blommar samtidigt som övriga pimpinellifolior och är lika taggig. Nyponen är svarta. Jag planterade den nyligen bredvid en 'Plena' och den är till växtsättet så likadan att man bara kan särskilja buskarna under blomningstiden. Blomman är 6-7 cm och doftar som 'Plena'. På blommans insida finns gulaktiga ränder, som man klart kan se på bilden och på knoppen kan man ana gul färg. Blomman är dock vit. Vad kan den här anspråklösa busken vara för något?

Anja Tuikkala, Kajana, 040 4116 699
Översättning Andrea Standertskjöld-Nordenstam

PALAUTUSOSOITE – RETURADDRESS
Suomen Ruususeura ry
Metsolankatu 32
33900 Tampere

.HV23

'Westzeit'. Kuva/foto Eila Palojärvi (Insel Mainau)

'Goldelse'. Kuva/foto Eila Palojärvi (Insel Mainau)